

CONCLUSIONS FASE I

Procés “Tracem el futur d’Andorra en un món que canvia”

INTRODUCCIÓ

El procés de participació “Tracem el futur d’Andorra en un món que canvia” té per finalitat impulsar una reflexió col·lectiva amb la implicació de tota la ciutadania i dels sectors socioeconòmics per construir una visió compartida sobre el futur d’Andorra.

L’aparició de nous reptes socials, econòmics i ambientals en un context de canvi i mutació continua del món actual, junt amb la conveniència d’abordar aquests reptes partint d’una reflexió plural i compartida, que incorpori la ciutadania per garantir una visió més global i inclusiva, han estat les principals motivacions per a realitzar aquest exercici de deliberació. Un exercici que, a més, dona continuïtat i amplia la reflexió iniciada amb el procés *Andorra: reptes de futur*, promoguda per les tres institucions amb capacitat legislativa i executiva del Principat d’Andorra –el Consell General, el Govern i els Comuns-, l’any 2021.

Amb aquesta voluntat el procés es concreta en els següents objectius específics:

1. Incorporar la intel·ligència col·lectiva per posar en valor el coneixement compartit i la reflexió conjunta sobre els grans desafiaments que afronta el país.
2. Orientar les polítiques públiques cap a models de desenvolupament més sostenibles, inclusivament i orientats al benestar comú, que donin resposta a les necessitats de la ciutadania.
3. Fomentar una cultura democràtica més plural, deliberativa i participativa que afavoreixi la implicació activa de la ciutadania en els afers públics.
4. Cohesionar la societat al voltant d’una visió conjunta del futur del país, afavorint la convivència i reforçant la capacitat col·lectiva per afrontar els reptes actuals i futurs.

METODOLOGIA

Com s'estructura el procés participatiu?

El procés de participació “Tracem el futur d’Andorra en un món que canvia” s’estructura en dues fases de debat, diferenciades però complementàries, més una fase de retorn de resultats. Aquestes es concreten en l’organització de diversos espais de participació presencial, enfocats a la implicació de la ciutadania en general, així com de representants de diferents sectors i col·lectius. Les fases del procés són les següents:

- **Fase 1: Debats territorials i multisectorials (Octubre 2025)**

Sessions de debat obertes a la ciutadania a totes les parròquies i al Pas de la Casa.

Sessions de debat amb agents vinculats als diferents àmbits temàtics.

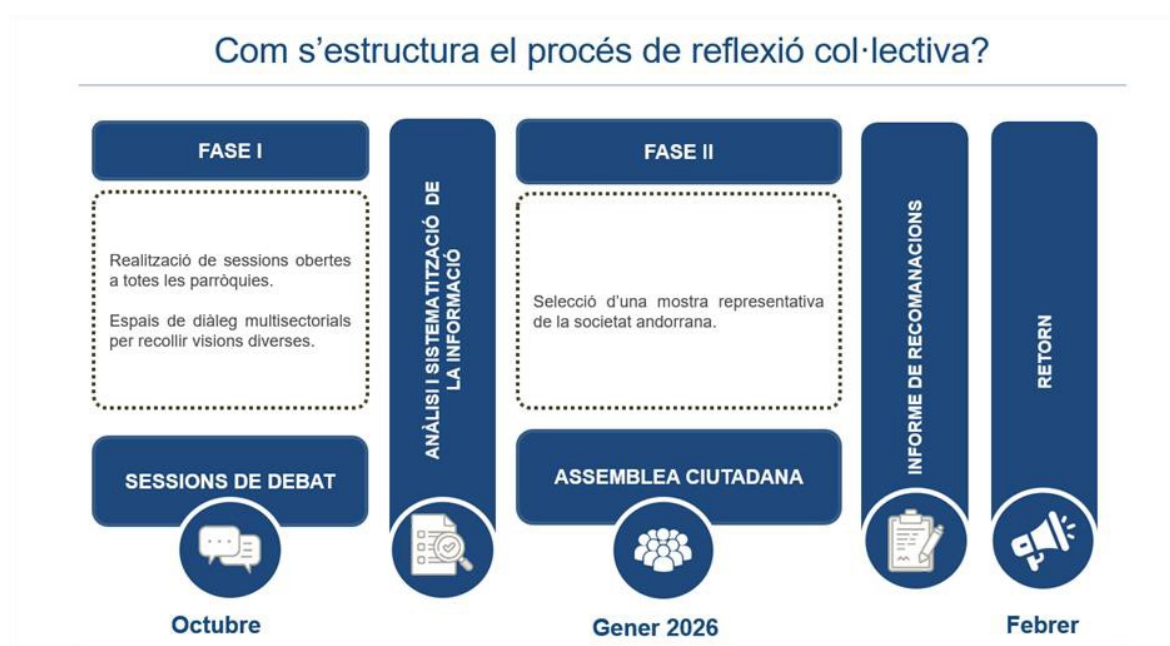
Sessió amb joves al Consell General

- **Fase 2: Assemblea Ciutadana (Gener 2026)**

L’Assemblea Ciutadana s’organitzarà amb sessions de treball durant tres jornades en les que participarà una mostra representativa de 50 persones majors d’edat. Aquestes analitzaran les propostes sorgides en la fase anterior i elaboraran un informe final de recomanacions o conclusions.

- **Fase de retorn (primer trimestre 2026)**

Es farà una sessió pública de retorn per compartir amb tota la ciutadania els resultats del procés i les conclusions de l’assemblea ciutadana.

Quines sessions s'han organitzat en aquesta primera fase?

La primera fase ha consistit en la realització de sessions de debat parroquials i multisectorials amb la participació d'agents vinculats als àmbits de debat proposats. Per aquest motiu, s'han organitzat sessions de debat i deliberació territorials, una a cadascuna de les parròquies i al Pas de la Casa, dirigides a la ciutadania.

PARRÒQUIA: Sant Julià de Lòria

DIA: 01/10/2025

HORA: 19 h

LLOC: Centre Cultural i de Congressos

PARRÒQUIA: La Massana

DIA: 02/10/2025

HORA: 19 h

LLOC: sala dels Arcs

PARRÒQUIA: Encamp

DIA: 06/10/2025

HORA: 20.30 h

LLOC: sala de congressos del Centre Esportiu i Sociocultural

PARRÒQUIA: El Pas de la Casa (Encamp)

DIA: 07/10/2025

HORA: 20.30 h

LLOC: sala de conferències del Centre Esportiu

PARRÒQUIA: Ordino

DIA: 08/10/2025

HORA: 20.30 h

LLOC: sala La Buna

PARRÒQUIA: Andorra la Vella

DIA: 09/10/2025

HORA: 20.30 h

LLOC: Centre de Congressos

PARRÒQUIA: Escaldes-Engordany

DIA: 13/10/2025

HORA: 19 h

LLOC: vestíbul de la sala del Prat del Roure

PARRÒQUIA: CANILLO

DIA: 14/10/2025

HORA: 19 h

LLOC: sales modulars del Palau de gel

També s'han fet sessions de debat i deliberació dirigides a agents de sectors específics, tant de l'àmbit institucional com de les entitats relacionats amb els àmbits de debat.

ÀMBIT DE DEBAT: Salut i cohesió social

DIA: 07/10/2025

HORA: 10 h

LLOC: Ingeni Coworking Europa

ÀMBIT DE DEBAT: Transició energètica i medi ambient

DIA: 07/10/2025

HORA: 15 h

LLOC: Ingeni Coworking Europa

ÀMBIT DE DEBAT: Diversificació, transformació econòmica i digital

DIA:08/10/2025

HORA: 10 h

LLOC: Ingeni Coworking Europa

ÀMBIT DE DEBAT: Habitatge, demografia, ordenament del territori i connectivitat

DIA: 08/10/2025

HORA: 15 h

LLOC: Ingeni Coworking Europa

ÀMBIT DE DEBAT: Identitat, cultura i educació

DIA: 09/10/2025

HORA: 15 h

LLOC: Ingeni Coworking Europa

També s'ha portat a terme una sessió amb joves, en el marc del Consell General

Sessió amb joves al Consell General

DIA: 20/10/2025

HORA: 19 h

LLOC: Consell General

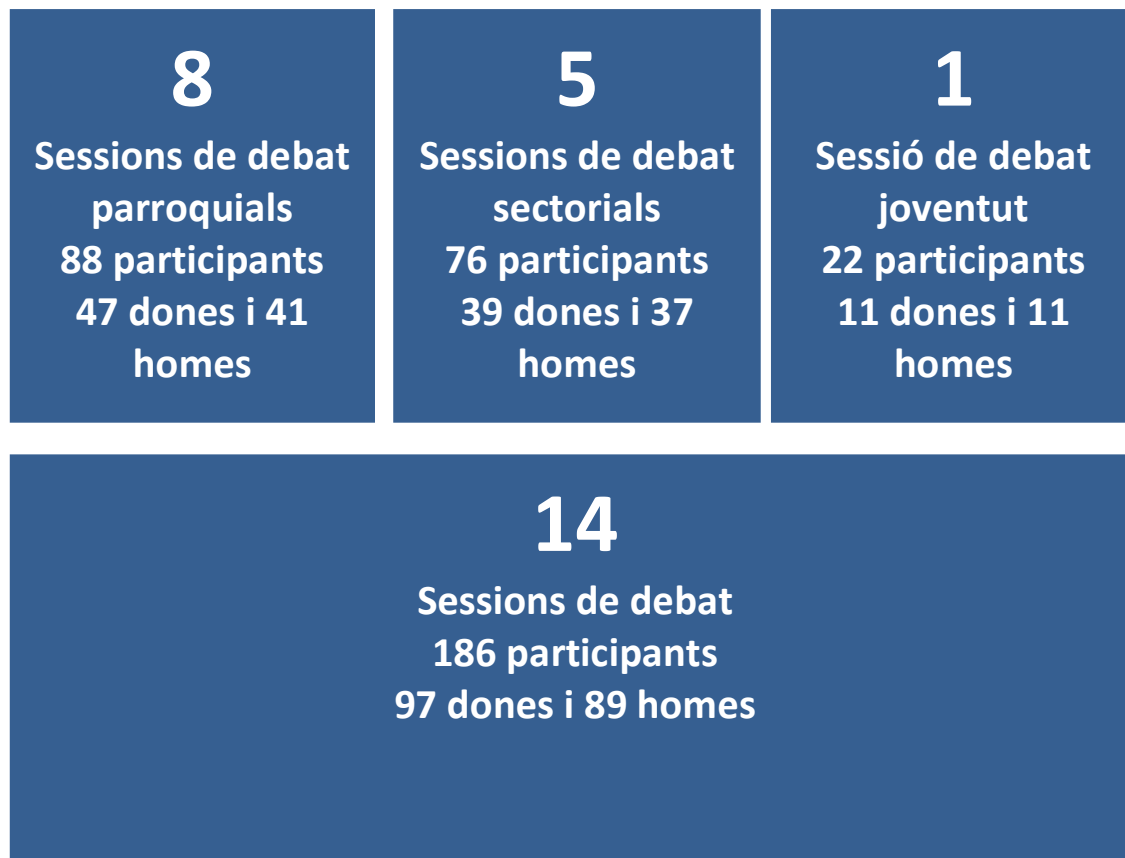
De què hem parlat?

El debat s'ha estructurat a l'entorn de cinc àmbits de debat clau per al futur del país:

- Salut i cohesió social.
- Transició energètica i medi ambient.
- Diversificació, transformació econòmica i digital.
- Habitatge, demografia, ordenament del territori i connectivitat.
- Identitat, cultura i educació.

Aquests àmbits de debat han permès identificar els reptes i les oportunitats i per formular propostes d'actuació realistes i compartides.

DADES DE PARTICIPACIÓ

PRINCIPALS RESULTATS: CONCLUSIONS DELS DEBATS

Salut

L'Andorra del futur que emergeix de les aportacions realitzades es fonamenta en la idea de disposar d'un **sistema de benestar integral**, capaç de garantir l'atenció a totes les persones al llarg del cicle vital, tot promovent la salut física, mental i social. Les visions de futur reflecteixen una voluntat de transitar d'un model centrat en la resposta a la malaltia cap a un model **preventiu, comunitari i sostenible**, on la salut és entesa com un dret i una responsabilitat col·lectiva.

Pel que fa a les principals recomanacions, en primer lloc, s'identifica com a prioritària la voluntat de disposar d'un **sistema sanitari eficient, autosuficient i de qualitat**, dimensionat d'acord amb la població resident i amb capacitat per atendre la majoria de patologies dins del territori. En general s'apunta per reduir la dependència de centres externs, reforçar les especialitats mèdiques, millorar la coordinació entre serveis, especialment els sanitaris i els socials, i desenvolupar les polítiques públiques de salut en base a un sistema de dades obertes. Aquesta visió s'acompanya de la demanda de disposar de **professionals formats i amb condicions laborals adequades**, la qual cosa implica polítiques actives de captació, formació i retenció de talent en el sector de la salut. També hi ha alguns punts de discordança entre les participants en aquest sentit: algunes de les aportacions defensen un sistema sanitari públic, universal i gratuït, mentre que d'altres posen l'accent en la necessitat de què el sistema sigui sostenible, considerant que per assolir-lo cal mantenir un model mixt de copagament.

Un altre eix fonamental és el de la **prevenció i el de la promoció de la salut comunitària**, entesa com un model d'intervenció que es centra en la salut i no en la malaltia i que es caracteritza per abordar la salut de manera integral i cooperativa entre la comunitat i els professionals, per tal de millorar la salut i el benestar de la comunitat i de reduir les desigualtats socials. Les aportacions posen de relleu la importància de fomentar hàbits saludables des de la infància i al llarg de la vida, amb polítiques que combinin l'activitat física, la nutrició equilibrada i la salut mental i la gestió emocional. S'imagina un país que aposta per l'educació per a la salut en tots els àmbits —escola, feina i comunitat— i que desplega estratègies transversals per prevenir malalties cròniques, addiccions i trastorns psicològics. En aquesta línia, es proposa consolidar la **salut mental com una prioritat pública**, amb serveis accessibles a la població, una xarxa de suport comunitari i limitant l'exposició dels menors d'edat a les xarxes socials.

Pel que fa a l'atenció a la gent gran, la visió compartida aposta per un **envelliment actiu, saludable i digne**, que permeti mantenir i fomenti la qualitat de vida, l'autonomia i la participació social. Es proposa un model que integri espais intergeneracionals, així com recursos assistencials de proximitat, tenint especial cura de la incidència de la soledat no desitjada entre aquesta població.

També es recullen aportacions que apunten a disposar d'un país **amb polítiques reproductives completes**, i on l'avortament de les dones andorranes sigui un dret reconegut.

Cohesió social

Les visions de futur descriuen un país amb una **major equitat en l'accés als recursos i serveis** i, per tant, unes **menors desigualtats socials** entre els diferents sectors de la població. Un país on es promogui una **efectiva conciliació entre la vida laboral i familiar** i on les **polítiques de suport a la criança i a la dependència** siguin universals. De fet, aquests dos elements es troben fortament interrelacionats i des de diferents grups de discussió es destaca la necessitat de reduir la desigualtat de manera integral (pel que fa als ingressos, però també pel que fa als horaris i a la capacitat de conciliar) per així poder millorar la conciliació. Així mateix, es demana garantir un **sistema de pensions sostenible**, que reconegui especialment l'esforç de les professions més dures o amb major càrrega física, assegurant una vellesa amb drets i estabilitat econòmica.

A nivell institucional, es planteja una **governança més participativa** en la definició de les polítiques de salut i benestar, tot i que també a la resta d'àmbits de les polítiques públiques. En aquest sentit, diverses aportacions coincideixen a assenyalar la necessitat d'impulsar mecanismes de **planificació estratègica participada**, que involucrin tant els professionals com la ciutadania en la detecció de necessitats i la proposta de solucions. Això reforçaria la legitimitat de les decisions públiques i fomentaria una cultura de corresponsabilitat social.

Finalment, l'Andorra del futur és percebuda com un país **segur, solidari i cohesionat**, on el benestar individual i col·lectiu estan estretament vinculats. La seguretat ciutadana i la baixa conflictivitat són valors que es volen preservar, integrant-los en un model social basat en la confiança, la participació i la protecció dels drets fonamentals.

Transició energètica

L'Andorra del futur es fonamenta en una **transformació profunda del model energètic i ambiental**, orientada a assolir la neutralitat climàtica, la sobirania energètica i la preservació del medi natural com a element central de la identitat nacional en aquest àmbit. Les visions de futur coincideixen en descriure un país que ha sabut trobar l'equilibri entre el seu desenvolupament econòmic, els seus recursos disponibles, la seva sostenibilitat i la qualitat de vida dels seus habitants, on la relació amb l'entorn natural deixa de ser extractiva per esdevenir més cooperativa i respectuosa.

Un primer element compartit és la necessitat d'avançar cap a un **model energètic sostenible i diversificat**, més basat en la producció i el consum d'energies renovables. Les aportacions apunten que Andorra hauria de reduir la seva dependència dels combustibles fòssils i avançar cap a un sistema basat en fonts renovables, tot tenint en compte les limitacions existents en la disponibilitat de sòl i l'elevat consum d'aquest bé que impliquen certes tipologies de renovables, com l'eòlica i la fotovoltaica. La **descarbonització de l'economia** és concebuda com un objectiu estructural que travessa tots els sectors —transport, edificació, indústria, serveis— i que requereix una acció pública sostinguda, amb incentius fiscals, regulacions clares i suport tècnic i econòmic a la transició.

Aquesta transició, però, no s'entén només com un canvi tecnològic, sinó com una **transformació cultural** en la manera d'entendre el consum i la relació amb els recursos. Les visions de futur subratllen que Andorra ha de ser un país que **consumeix menys i millor**, que aposta per l'eficiència i per la responsabilitat col·lectiva en l'ús de l'energia, l'aigua i el sòl. Es proposa desplegar polítiques d'educació i sensibilització ambiental, així com promoure canvis d'hàbits a escala individual i empresarial. En aquest sentit, s'identifica com a clau la incorporació de criteris ambientals en la planificació urbana, de manera que el sector públic sigui motor i exemple d'aquesta transició.

Medi ambient

Pel que fa a la gestió del territori i dels recursos naturals, la visió compartida és la d'una **Andorra que preserva el seu medi natural com a patrimoni comú i com a actiu estratègic**. Les aportacions destaquen la necessitat de reforçar les polítiques de protecció de la biodiversitat, dels boscos, dels rius i de les zones d'alt valor ecològic. S'aposta per un **model territorial compacte**, que limiti la dispersió urbana i que, alhora, promogui espais verds dins dels nuclis habitats, contribuint així a la resiliència davant el canvi climàtic. En aquest sentit, la planificació urbanística hauria de tenir en compte criteris bioclimàtics, de permeabilitat del sòl i d'adaptació als riscos naturals.

Una part important de les aportacions destaquen la necessitat d'avançar cap a una **gestió més equilibrada entre medi ambient i model econòmic**. Es considera que el creixement econòmic ha d'estar subordinat a la capacitat del territori i als recursos disponibles, evitant models expansius o dependents del turisme massiu i consumidor de recursos. Aquesta idea connecta amb la proposta d'un **model de país més autosuficient i resilient**, capaç de produir bona part de la seva energia i d'assegurar una gestió responsable de l'aigua, el sòl i els ecosistemes. En aquest marc, les recomanacions apunten cap a la necessitat de disposar d'un **Pla Nacional de Transició Energètica i Ambiental**, que estableixi objectius clars, fases d'implementació i mecanismes de seguiment i avaluació.

La **gestió dels residus** és un altre aspecte recurrent en les aportacions, on es planteja la necessitat d'una economia circular real, que redueixi la generació de residus a l'origen, fomenti la reutilització i millori la recollida selectiva.

En síntesi, el futur desitjable per a Andorra en matèria de transició energètica i medi ambient és el d'un país **compromès amb la sostenibilitat, capaç de generar una part important de la seva pròpia energia neta, amb un medi natural conservat i una ciutadania conscient i corresponsable**. Es tracta d'una visió que combina sobirania, innovació i respecte per la natura, consolidant el país com un exemple de convivència harmònica entre desenvolupament econòmic i preservació ambiental.

Diversificació i transformació econòmica

Les aportacions realitzades en aquest àmbit coincideixen en la necessitat que Andorra emprengui una **transformació profunda del seu model econòmic**, avançant cap a una economia més **diversificada, sostenible i competitiva**, capaç de reduir la dependència històrica dels sectors tradicionals —turisme, comerç i construcció— i d'adaptar-se a les noves dinàmiques globals. La visió de futur compartida és la d'un país que ha sabut reinventar el seu teixit productiu mitjançant la innovació, la digitalització i el coneixement, mantenint alhora una identitat pròpia i una escala humana en el desenvolupament econòmic.

Un dels missatges més reiterats és que la **diversificació econòmica** ha de ser un objectiu estratègic de país. Les aportacions expressen la preocupació per una dependència excessiva de sectors volàtils, especialment el turisme, que fa el model vulnerable davant canvis econòmics, ambientals o geopolítics. En aquest sentit, es proposa impulsar nous sectors emergents —com les tecnologies digitals, la recerca aplicada, les indústries creatives o la producció energètica renovable— alhora que es dona suport a la recuperació i modernització de sectors tradicionals, com l'agricultura, la ramaderia o l'artesania.

La visió de futur planteja una **Andorra que combina activitat econòmica i sostenibilitat territorial**, capaç d'aprofitar els seus actius naturals, culturals i humans per generar riquesa de manera equilibrada. Es destaca que la diversificació no ha de significar una proliferació desordenada d'activitats, sinó una estratègia coherent que tingui en compte la capacitat del territori, la disponibilitat de recursos i les necessitats de la població. Això implica una **planificació econòmica a llarg termini**, coordinada entre

institucions públiques, empreses i entitats socials, que permeti establir prioritats, concentrar esforços i garantir la coherència amb altres àmbits de política pública.

Diverses aportacions insisteixen que la transformació econòmica d'Andorra ha de preservar una **identitat pròpia i uns valors diferenciadors**. En aquest sentit, es reivindica la importància de trobar un equilibri econòmic entre els sectors més tradicionals, que són el seu nucli i la doten de caràcter i conserven la seva identitat, i sectors emergents, que generen riquesa i noves oportunitats. Aquests sectors emergents i innovadors podrien estar orientats a complementar àrees en les que Andorra ho està fent bé i està funcionant, com el sector comercial i del turisme vinculat a experiències respectuoses a la natura, o explorar nous sectors que generin sinèrgies amb els existents.

Algunes recomanacions apunten a la necessitat de **limitar la inversió estrangera**. També s'assenyala la importància de **tenir una fiscalitat justa i equitativa**, que permeti finançar adequadament els serveis públics sense perdre competitivitat.

Digitalització

Les aportacions coincideixen a assenyalar que la **innovació i el coneixement** han de ser els motors dels nous sectors de l'economia andorrana. La digitalització es percep no només com una eina tècnica, sinó com una oportunitat per transformar processos, millorar l'eficiència i generar nous models de negoci. Es proposa reforçar els programes de **formació en competències digitals**, tant per a la ciutadania com per a les empreses, i crear **ecosistemes d'innovació** que connectin universitats, centres de recerca, empreses i administració.

Es planteja una Andorra digitalitzada, no només com una eina per al sector privat, sinó també com una oportunitat per millorar la gestió pública, la participació ciutadana i la qualitat dels serveis. La **transformació digital de l'administració** és, en aquest sentit, un objectiu compartit: es reclama un sistema àgil, interoperable i orientat a l'usuari, que simplifiqui la relació entre ciutadania i institucions.

Tanmateix, la digitalització també comporta reptes. Les aportacions remarquen la necessitat d'**evitar noves formes de desigualtat digital**, garantint que tothom tingui accés a la tecnologia i les competències necessàries per fer-ne un ús ple. Es proposen programes de capacitació per a persones grans, treballadores o de zones rurals, així com iniciatives de suport a la digitalització del comerç local i de les empreses petites. El futur desitjable és el d'un país digitalment avançat, però també **inclusiu i humà**, on la tecnologia serveixi per millorar el benestar col·lectiu i no per ampliar bretxes.

Atracció i retenció del talent

El futur econòmic d'Andorra també depèn de la seva capacitat per **atreure, retenir i desenvolupar talent**. Les aportacions destaquen la importància de connectar el sistema educatiu amb les necessitats del mercat laboral, potenciant la formació professional, les pràctiques en empreses i la formació contínua.

En aquest marc, l'**emprenedoria** és vista com un element essencial per dinamitzar l'economia i retenir talent. Moltes aportacions reclamen un entorn normatiu i fiscal que afavoreixi la creació i consolidació d'empreses petites i mitjanes, especialment en àmbits innovadors. Es proposa simplificar els tràmits administratius, facilitar l'accés al finançament i establir incentius específics per a projectes d'impacte social o ambiental positiu. L'objectiu és construir un **teixit empresarial més divers, competitiu i resilient**, capaç d'afrontar els reptes globals amb capacitat pròpia.

També es reclama una millora de les **condicions laborals i salarials**, especialment en els sectors més precaritzats, per garantir que la transformació econòmica comporti una millora real de la qualitat de vida.

Habitatge

La problemàtica de l'habitatge apareix de manera transversal en els diferents debats que hi ha hagut a la Fase 1. La manca d'oferta assequible, els preus elevats i la pressió immobiliària són percebuts com a factors que posen en risc la cohesió social i dificulten el desenvolupament vital de moltes persones, especialment joves, famílies amb ingressos mitjans i treballadors temporers. La visió de futur proposa una **Andorra en què l'accés a l'habitatge és un dret garantit**, on es disposa d'un parc d'habitatge diversificat i ben distribuït, i on s'han aplicat polítiques públiques per corregir els desequilibris del mercat.

Les recomanacions apunten, per tant, a la necessitat de **reforçar la intervenció pública en matèria d'habitatge**, mitjançant la promoció d'habitatge de lloguer protegit, la mobilització d'habitatges buits i la regulació de l'ús turístic i d'inversió dels immobles. Es proposa també incentivar la rehabilitació i l'eficiència energètica del parc existent, tant per raons ambientals com per facilitar l'accés a habitatges més dignes, en millors condicions d'habitabilitat. En el futur desitjable, les polítiques d'habitatge han deixat de ser reactives i s'han convertit en **una peça central de la planificació territorial i social** del país.

A més, es planteja la necessitat de **promoure nous models residencials** que responguin a les transformacions socials actuals: habitatges cooperatius, fórmules de cohabitatge, espais intergeneracionals i projectes que fomentin la convivència i viure en comunitat. La visió és la d'una Andorra que no només garanteix una llar, sinó que **fomenta comunitats cohesionades**.

Demografia

Les aportacions expressen una preocupació recurrent pel creixement demogràfic accelerat que ha patit el país en les darreres dècades i pels seus efectes sobre els recursos, el medi ambient i els serveis. Es considera que el país ha d'avançar cap a un model de **creixement poblacional sostenible**, que tingui en compte la capacitat real del territori i les seves infraestructures. L'escenari de futur desitjable és el d'una Andorra que ha sabut gestionar la seva demografia d'una manera planificada, equilibrant la població resident amb els recursos disponibles —habitatge, aigua, energia, mobilitat— i garantint la qualitat de vida de tothom.

Diverses aportacions proposen **establir criteris de planificació territorial i demogràfica**, coordinant-se Govern i Comuns, amb indicadors que permetin dimensionar els serveis i les infraestructures a les necessitats que tindrà el país durant els següents anys. Es reclama una millor regulació dels fluxos migratoris, assegurant que la incorporació de nova població vagi acompanyada de polítiques d'integració, formació i accés a l'habitatge, entre d'altres. En aquest sentit, es defensa que **l'equilibri demogràfic no significa tancar-se al món**, sinó garantir una convivència harmònica entre persones d'origens diversos dins d'un territori limitat.

Ordenament del territori

Les visions de futur mostren un consens ampli en relació amb la necessitat de **millorar la planificació urbanística** i de reforçar la coordinació entre institucions. Es proposa que el país disposi d'uns **criteris unificats d'ordenament**, que permetin un desenvolupament equilibrat i coherent, evitant la diferència de criteris entre parròquies. La planificació ha de prioritzar la densificació urbana, la rehabilitació i la

reutilització d'espais ja urbanitzats abans de permetre nous creixements, amb l'objectiu de preservar el medi natural i reduir l'impacte ambiental.

Aquesta visió aposta per **nuclis urbans densos, amb espais verds i funcionals**, amb serveis de proximitat, espais públics de qualitat i connexions segures per als vianants i ciclistes. Les recomanacions inclouen la necessitat de revisar els instruments de planificació per incorporar-hi criteris de sostenibilitat, eficiència energètica i adaptació al canvi climàtic. El futur desitjable és, per tant, el d'una Andorra amb **ciutats i pobles compactes i sostenibles**, on la mobilitat activa i el transport col·lectiu siguin prioritaris i on el verd sigui un element estructurant del paisatge i de la vida quotidiana.

Un altre aspecte important que va aparèixer en diferents grups de discussió a l'hora de parlar sobre ordenament territorial és la importància que aquest ordenament es pugui planificar amb visió nacional i també la interrelació existent entre ordenament territorial i mobilitat i com la distribució de serveis (començant per les escoles) al territori pot incentivar o desincentivar els desplaçaments.

Les aportacions recollides al llarg del procés expressen amb claredat que, en aquest sentit, **l'habitatge i l'ordenament territorial** són dos dels principals reptes d'Andorra de cara al futur, i que estan relacionats. Són qüestions que afecten directament la qualitat de vida de la ciutadania i que, alhora, condicionen el desenvolupament econòmic, la cohesió social i la sostenibilitat ambiental. La visió compartida és la d'un país que ha sabut **ordenar el seu creixement**, garantir el dret a un habitatge digne i promoure un model territorial i de mobilitat equilibrat, eficient i respectuós amb el medi natural.

Connectivitat

Les visions de futur coincideixen a descriure una Andorra amb **una xarxa viària menys congestionada**, on la xarxa de transport col·lectiu és eficient, accessible i sostenible. Es proposa desenvolupar una xarxa moderna d'autobusos, amb freqüències regulars i cobertura adequada a tot el territori, així com aparcaments dissuasius, amb estratègies d'intermodalitat entre la xarxa col·lectiva i els punts d'estacionament de vehicle privat, i incentius per reduir l'ús del vehicle privat. També es recomana explorar altres possibles solucions de transport col·lectiu, com els sistemes per cable.

A més, es reivindica una **mobilitat més activa i saludable**, amb espais segurs per caminar i anar en bicicleta, i amb connexions entre nuclis que permetin moure's sense necessitat de cotxe. Aquesta transició cap a una mobilitat sostenible es veu com una peça essencial per reduir les emissions, millorar la salut de la població i fer el país més habitable.

En relació amb el **desenclavament d'Andorra, la connectivitat exterior amb el seu entorn**, es valora que el país hauria d'estar millor connectat amb transport col·lectiu amb ciutats espanyoles i franceses que tinguessin sistemes ferroviaris extensos. Alhora, es podrien explorar alternatives a disposar d'un aeroport internacional, com promoure que l'aeroport de La Seu d'Urgell amplii i diversifiqui els vols disponibles.

Identitat

Les aportacions mostren una preocupació comuna per la **construcció d'un sentiment compartit de pertinença a Andorra**, en un context marcat per la diversitat d'orígens, llengües i trajectòries vitals. També s'hi planteja la necessitat de repensar el paper de la cultura i del sistema educatiu com a eines fonamentals per enfortir aquest sentiment col·lectiu, transmetre valors i preparar la ciutadania per als reptes del futur.

Una de les principals conclusions d'aquest àmbit és que **la identitat andorrana del futur ha de ser inclusiva, compartida i conscient**. Les aportacions mostren que avui existeix una percepció de fragmentació cultural i simbòlica, deguda a la diversitat d'orígens i a la manca d'espais i dinàmiques que facilitin el sentiment de pertinença. S'identifica, a més, que el debat sobre què significa "ser andorrà" és encara obert, o que no és reconeixible per totes les persones, i que cal treballar-lo des de la política pública, l'educació i la cultura.

La visió de futur proposa una Andorra que **ha sabut definir i transmetre una identitat pròpia**, basada en valors com la neutralitat, la solidaritat, el vincle amb la natura, la senzillesa, el treball i el respecte. Aquesta identitat no és exclouent ni tancada, sinó que integra la diversitat cultural com una riquesa que reforça el país. El català hi juga un paper central com a llengua de cohesió i com a eix vertebrador de la vida pública i cultural.

Les recomanacions apunten a la necessitat de **reforçar les polítiques d'integració cultural**, que permetin a les persones d'origen migrant conèixer i participar de la cultura andorrana, alhora que se sentin reconegudes i acollides. Es proposa impulsar programes que fomentin el coneixement del país, la seva història, institucions i costums, així com activitats comunitàries que afavoreixin el diàleg intercultural.

També es planteja que la identitat del país s'ha de **projectar internacionalment** a través d'una estratègia de comunicació que difongui els valors i punts positius d'Andorra: seguretat, qualitat de vida, sostenibilitat, natura i esport. En el futur desitjable, Andorra és **coneguda i reconeguda** al món per aquests atributs, però sense perdre l'autenticitat ni la seva essència.

La visió compartida és la d'una **Andorra que sap qui és**, que ha consolidat una identitat pròpia oberta i integradora, i que posa en valor la seva cultura, la seva llengua i els seus valors històrics com a elements centrals de la convivència i del projecte de país.

Cultura

Les aportacions situen la cultura com un **element clau de la identitat col·lectiva i del benestar social**. Es considera que ha d'esdevenir un eix transversal de les polítiques públiques, una eina per transmetre valors, reforçar la identitat i fomentar la participació ciutadana.

La visió de futur és la d'una **Andorra on la cultura està present a tot arreu**, propera a la ciutadania i arrelada al territori. Un país on els equipaments culturals són accessibles, actius i coordinats; on les tradicions populars s'han recuperat i posat en valor, i on la creació contemporània conviu amb la preservació del patrimoni.

Les recomanacions destaquen la importància de **reconèixer i donar suport als creadors i professionals de la cultura**, garantir-ne la sostenibilitat econòmica i incorporar la cultura a la planificació educativa, turística i territorial. També s'apunta la necessitat de **fomentar la cultura com a espai de trobada intergeneracional i intercultural**, que ajudi a cosir les diferents realitats socials del país.

En el futur desitjable, la cultura andorrana s'ha convertit en una **expressió viva de la identitat del país**. Les festes populars s'han revitalitzat com a espais de convivència i, alhora, com a elements d'atractiu turístic que transmeten els valors propis d'Andorra. La ciutadania participa activament de la vida cultural, i el país ha consolidat una oferta que combina la tradició i la innovació.

Educació

L'educació és percebuda com una de les **claus de la construcció nacional i de la cohesió social**. Les aportacions reconeixen el valor del model andorrà, amb tres sistemes educatius —andorrà, francès i

espanyol—, i consideren que aquesta pluralitat és un **element identitari positiu** que ha contribuït a la convivència.

Tanmateix, es detecta la necessitat d'**alinejar aquests tres sistemes sota uns criteris comuns**, especialment pel que fa a la transmissió de la cultura andorrana, la llengua oficial i els valors de convivència. En el futur desitjable, el sistema educatiu és coherent, coordinat i capaç d'oferir una formació integral que inclou coneixements tècnics, valors ètics i competències socials, trobant equilibris entre potenciar els aprenentatges i l'excel·lència i transmetre valors, tot sense deixar de banda a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

Les visions de futur proposen una **educació més vivencial i connectada amb la realitat del país**, que incorpori coneixements sobre participació ciutadana, economia personal, gestió emocional, civisme o ètica. També es reivindica una **educació més propera a la natura**, que recuperi el vincle amb l'entorn com a espai d'aprenentatge i de sostenibilitat.

Les recomanacions plantegen reforçar la **formació professional**, adaptant-la a les necessitats del mercat laboral andorrà i potenciant l'emprenedoria i la innovació. Es proposa també crear un **Pla Nacional d'Ensenyament Superior i Recerca** que enforteixi la universitat andorrana i la connecti amb el món empresarial i científic internacional.

En matèria d'inclusió, es defensa una educació **inclusiva, amb atenció personalitzada i ràtios adequats**, que respongui tant a l'alumnat amb necessitats especials com als estudiants amb altes capacitats.

L'**educació infantil** també és posada en valor, assenyalant que és una etapa essencial de l'aprenentatge i que hauria de ser **gratuïta**. El **professorat dels diferents cicles d'educació** – infantil, primària i secundària- **s'ha de valorar i remunerar adequadament**, per tal de captar un perfil amb bona formació i grans capacitats.

Finalment, s'apunta la necessitat d'**avançar en la conciliació familiar i laboral** dins del sistema educatiu i del mercat de treball, per permetre que la ciutadania pugui desenvolupar projectes vitals complets dins del país.